

Schoolvoorstellingen

Ik weet niet of het kijkgedrag van kinderen vervormd wordt door de maatschappij waarin ze leven, of ze sowieso een kijkgedrag moeten aanleren, vast staat dat ze moeten begeleid worden in hun tocht naar het theater. Het verplicht en in groepsverband naar het theater gaan, de schoolvoorstellingen dus, maakt deze begeleiding zeer complex en raakt zelfs de fundamenten van ons opvoedingssysteem.

Reeds jaren is dit één van de belangrijkste discussiepunten in het kindertheater. Een oplossing ligt niet voor de hand. Maar concluderen dat er de laatste 10 jaar geen enkele noemenswaardige evolutie is, stemt tot nadenken en leidt vooral tot frustraties bij de theatermakers. Zij moeten al te vaak opboksen tegen een zaal met kinderen die niet in staat is om op een goede manier met de meest essentiële theatercodes om te springen.

De losse initiatieven van enkele programmatoeren en kortstondige mammoetprojecten als 'Kunst Maakt School' zijn op plaatselijk vlak vaak zeer interessant, maar leiden ook wel tot een nog grotere ongelijkheid binnen het circuit. De achterblijvers lopen stilaan een onoverbrugbare achterstand op. De videoprojecten van het Vlaams Theater Instituut waren interessant, maar zonder continuïteit zal het effect verwaarloosbaar zijn.

Enkele dramadocenten vanuit het gezelschap mee de baan opsturen zal inhoudelijk zeer goed werken. De vraag blijft wel of dit de opdracht is van een gezelschap. Kunst en pedagogie zijn aparte werelden. De realiteit is ook dat een gezelschap met beperkte middelen al haar energie en geld moet investeren in het artistieke werk.

Een van de reflexen van theatermakers op deze situatie is om het kijkgedrag van de kinderen zelf maximaal te gaan beïnvloeden. Een voorstelling waar maximum 100 kinderen toegelaten worden is geen uitzondering meer. Er wordt theater op theater gespeeld of de kinderen brengen hun eigen stoelen mee. De grote culturele centra willen hierin nog wel volgen, de kleintjes haken wanhopig af. Het wordt hen te duur. Of ze zien het niet meer zitten: 'Dit krijgen we nooit verkocht aan onze scholen!'

Het probleem van de schoolvoorstellingen vormt één van de hoofdargumenten van artiesten uit andere circuits (avondtheater, dans, muziek) om niet voor kinderen te gaan spelen. Hoewel hun behoudsgezinde reflex en hun angst voor het nieuwe minstens even belangrijk zijn om het kindertheater links te laten liggen, mogen we hun opmerkingen toch niet negeren.

Kunstencentra voor kinderen

Het belang van een kunstencentrum voor kinderen kan niet onderschat worden. Een of meerdere gezelschappen kunnen er hun vaste plaats in krijgen, projecten kunnen er gerealiseerd worden, er kunnen reeksen voorstellingen gespeeld worden, de begeleiding van de toeschouwers kan beter en intenser gebeuren, enz.

Natuurlijk is het mooi te dromen van vier of vijf kunstencentra in de grote steden, aangevuld met enkele goed functionerende culturele centra. Maar de realiteit zal hoogstwaarschijnlijk anders zijn. Hooguit twee kunstencentra zullen kunnen opgestart worden, het geld voor een volwaardige werking zal voortijdig op zijn, de bestaande gezelschappen zullen hun groeikansen zien verdwijnen, de grote steden halen hun slag thuis, de fundamentele problemen krijgen geen oplossing en de overheid vindt dat er weer voldoende geïnvesteerd is in het kindertheater.

Het kindertheater heeft behoefte aan een speelplateau in de grote steden, maar moet evengoed bezig zijn met de spreiding over heel het land. Kinderen zijn nu eenmaal niet erg mobiel. Overigens, in Gent zijn dan wel vier producerende gezelschappen actief, maar daarnaast moeten de grote steden niet te veel pluimen opsteken. Is het dan evident om nieuwe middelen uitsluitend naar die steden te laten vloeien? Of spelen hier andere krachten een grotere rol? Dat in de provincie Antwerpen zes gezelschappen professioneel met kindertheater bezig zijn en een drietal gezelschappen hiermee nauwe raakvlakken hebben, weet blijkbaar niemand.

Zonder een grondige aanpak van heel de sector riskeer je, hoe goed bedoeld ook, een averechts effect. Bij gebrek aan een duidelijke visie en een goed beleid van de overheid gaat iedereen zijn wegen en is een verdere stigmatisering bijna niet uit te sluiten.

Muur

Voor velen zijn de kunstencentra (de zgn. werkplaatsen voor multimediale initiatieven) zowat de belangrijkste motoren van het hedendaagse theater. Slechts één van hen (De Werf, Brugge) neemt het kindertheater op in zijn programmering. En ik kan me geen kindertheaterproject bedenken dat in deze centra gerealiseerd werd.

Hier zie je twee totaal verschillende werelden. Waarom komt hier geen bevruchting? Het is toch vreemd dat zowel het kindertheater als de kunstencentra zich als vernieuwend en stimulerend aandienen, maar dat er geen samenwerking is. Ik denk toch dat de kunstencentra dringend door hun eigen muur moeten breken en zich ook eens moeten afvragen of het werken met medewerkers die kunst voor kinderen 'grote onzin' vinden wel een goede keuze is.

Hoewel de beschikbare ruimte voor het kindertheater in de dagbladen vaak afhankelijk blijft van de persoonlijke interesse van een journalist, is het aantal artikelen de laatste jaren kwantitatief duidelijk gestegen. Met Knack als enige uitzondering, zijn vooral de periodieke bladen de grote afwezigen. Hun impact in het dagelijks leven van de gezinnen is behoorlijk. Daardoor zouden ze een zeer stimulerende rol kunnen spelen. Etcetera, Articles, De Scène of Documenta, het maakt weinig uit, de vakbladen zijn zeer weinig bezig met het kindertheater. Op radio en tv kom je het kinder-

theater zelden tegen. Er heerst, onder het mom van tijdgebrek, een behoorlijke portie bekrompenheid.

Dit geldt ook voor de opleidingen. De vele acteurs die Het Gevolg aantrekt kennen meestal het gezelschap niet, laat staan dat hen ooit verteld werd dat je in die tak van het theater ook op een interessante manier je brood kan verdienen. Om dan maar, naar Nederlands voorbeeld, een eigen school voor kindertheater-acteurs op te zetten, is totaal verkeerd. Een stigmatisering is dan het gevolg.

Universiteiten lijken ook al niet veel enthousiasme aan de dag te leggen. Waarom is het nog steeds niet een evidentie dat je de ene week een Shakespeare-bewerking uit het avondtheater analyseert, en de andere week een nieuwe creatie in het kindertheater gaat bekijken.

De tijd is rijp om een discussie op gang te trekken, een globale visie te ontwikkelen en een strategie uit te werken. Pas dan zullen de tientallen losse initiatieven, die al te vaak ontstaan uit onvrede en frustratie met de bestaande situatie, hun waarde krijgen. Het is noodzakelijk dat die initiatieven ingebed worden in een ruim kader.

De overheid moet daarom dringend stappen ondernemen. Zeker in het licht van het nieuwe, en waarschijnlijk snel goedgekeurde decreet voor de podiumkunsten is er een initiatief nodig. Om in dit stadium efficiënt te werken zou de Raad van Advies aan de Toneelkunst (RAT), vooraleer een advies aan de minister van cultuur uit te brengen voor het seizoen 1992-93, enkele zittingen hieraan kunnen wijden. Ongetwijfeld zijn er voldoende 'specialisten' die gehoord willen worden. Minister Weckx zit momenteel waarschijnlijk nog in zijn studiefase, maar kan allicht enkele mensen van zijn kabinet en zijn administratie bijeenbrengen om hierover een beleidsnota uit te werken. Ook de Raad voor de Kunsten kan hierin nuttig werk leveren.

Misschien vindt iedereen wel dat kindertheater niet hoeft, dat er geen nood aan is of dat het geen kunst kan zijn. Dit zou natuurlijk veel oplossen. Maar tot zolang gaan wij verder.

Dirk Vanhaute

Dirk Vanhaute is zakelijk leider van het Turnhoutse gezelschap Het Gevolg.